

การส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐในประเทศไทย (Green Public Procurement in Thailand)

เอี่ยมพร มัชฌิมวงศ์*

โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ
(United Nations Environment Programme - UNEP)
ได้กำหนดคำขวัญวันสิ่งแวดล้อมโลกประจำปี 2555
เอาไว้ว่า “Green Economy: Does it include you?” หรือ
“คุณคือพลัง สร้างสรรค์เศรษฐกิจเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”
ซึ่งสื่อให้เห็นถึงบทบาทของทุกคนในการสร้างสรรค์
“เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)” ซึ่งเป็นเศรษฐกิจยุคใหม่
ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในฐานะผู้บริโภค (consumer)
ในระบบเศรษฐกิจ โดยการเลือกซื้อหรือใช้สินค้า
และบริการที่ได้รับการรับรองว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในกิจกรรมที่เรียกว่า “การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Purchasing)”
หรือ “การจัดซื้อจัดจ้างที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม
(Environmentally Preferable Purchasing – EPP)”
ซึ่งมีมานานกว่า 30 ปีแล้ว

* ดร. เอี่ยมพร มัชฌิมวงศ์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: auemphorn.mut@mahidol.ac.th

การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Purchasing) เป็นการซื้อสินค้าหรือการจัดจ้างบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าสินค้าและบริการปกติทั่วไปที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน โดยพิจารณาตลอดวัฏจักรชีวิตตั้งแต่ขั้นตอนการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การเลือกใช้พลังงานและเทคโนโลยีที่เหมาะสม การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง การใช้งาน และการจัดการซากผลิตภัณฑ์หลังหมดอายุการใช้งาน⁽¹⁾ ในภาพรวมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวจะเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ประหยัดพลังงานและทรัพยากรต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยใช้พลังงานทางเลือก ผลิตภัณฑ์ที่ก่อมลพิษและขยะในระดับต่ำ ผลิตภัณฑ์ทำจากวัตถุดิบที่ซ้ำหรือผ่านการใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ผลิตภัณฑ์ใช้สารปลอดภัยทดแทนสารเคมีอันตราย ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวจึงเป็นการปฏิบัติที่ผนวกเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไปเป็นหลักเกณฑ์การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการร่วมกับหลักเกณฑ์อื่น ๆ เช่น ราคา คุณภาพ

การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Purchasing) ในต่างประเทศ

ทวีปยุโรปเป็นภูมิภาคที่เอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เยอรมนีเป็นประเทศที่ริเริ่มการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980⁽²⁾ เวลาต่อมานานาประเทศในทวีปยุโรปและที่อื่น ๆ ได้นำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติตามอย่างแพร่หลาย⁽³⁻⁵⁾ เช่น สวีเดน (ปี 1990 : Green Purchasing Guidelines) สหรัฐอเมริกา (ปี 1993 : Environmentally Preferable Purchasing - EPP) เดนมาร์ก (ปี 1995 : Green Purchase Policy) ออสเตรีย (ปี 1998 : Guidelines for Green Procurement) อังกฤษ (ปี 2005 : Environmental Procurement Strategy) แคนาดา (ปี 2006 : Policy on Green Procurement)

เนื่องจากการบริโภคของภาครัฐโดยทั่วไปมีขนาดประมาณ 10 - 30% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งเป็นขนาดใหญ่เพียงพอที่จะกระตุ้นตลาดให้ปรับฐานการผลิตได้ สหภาพยุโรปจึงส่งเสริมการพัฒนาคาดสินค้าและบริการสีเขียวโดยใช้ภาครัฐเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนผ่านกลไกที่เรียกว่า “การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐ (Green Public Procurement - GPP)” โดยเริ่มใน ค.ศ. 2004 ผลการประเมินหลังจากดำเนินการไปได้ 2 ปี พบว่ามีเอกสารข้อเสนอการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐเพียง 38% ที่ตั้งเกณฑ์การพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง

การศึกษาของคณะกรรมการการยุโรป พบว่าอุปสรรคสำคัญที่ทำให้หลายประเทศไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดจากทัศนคติต่อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมว่ามีราคาแพง ขาดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร ขาดข้อมูลและเครื่องมือ และขาดการฝึกอบรม โดยมี 7 ประเทศที่มีผลการดำเนินงานดี เรียกว่ากลุ่ม “Green 7” ได้แก่ ออสเตรีย เดนมาร์ก ฟินแลนด์ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สวีเดน และอังกฤษ Good practice ที่ทำให้กลุ่ม Green 7 ประสบความสำเร็จ คือ มีการสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากฝ่ายการเมืองและมีแนวทางการปฏิบัติระดับประเทศ มีโครงการระดับชาติและต่อเนื่องหลายปี มีความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศผ่านเว็บไซต์และตลาดสิ่งแวดล้อม มีเทคนิคการจัดซื้อจัดจ้างที่มีนวัตกรรม เช่น การคิดตลอดวัฏจักรสินค้า และหน่วยจัดซื้อจัดจ้างใช้ระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม⁽⁶⁾

ในทวีปเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นจัดเป็นผู้นำในเรื่องนี้โดยได้ตั้งเครือข่ายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Japan Green Purchasing Network - JGPN) ขึ้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1996 เพื่อส่งเสริมแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในประเทศญี่ปุ่น⁽⁷⁾ ต่อมาเมื่อ ค.ศ. 2001 ได้ออกกฎหมายชื่อ Green Purchasing Law⁽⁸⁾ ทำให้หน่วยงานภาครัฐรวมถึงหน่วยงานระดับท้องถิ่นมีการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ⁽⁴⁾ สินค้าสีเขียว (Green products หรือ Eco-products) ได้รับการตอบรับที่ดีมากจากผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่น จากการสอบถามชาวญี่ปุ่นในเรื่องการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า 51% ของผู้ตอบแบบสอบถามใช้เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลักเกณฑ์ในการซื้อสินค้าร่วมกับหลักเกณฑ์อื่นๆ เช่น ราคาและคุณภาพ ผู้ตอบ 43% ชอบซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก (เท่าที่ตนเองจะสามารถหาซื้อได้) มีอยู่ 1% เป็นผู้ที่ซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ส่วนที่เหลือราว 6% เป็นผู้ซื้อที่ไม่พิจารณาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลักเกณฑ์ในการซื้อ⁽⁹⁾

จากการที่องค์กรสำคัญในหลายประเทศของทวีปเอเชียได้ผลักดันให้มีการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวอย่างจริงจังในประเทศของตน จึงเกิดเครือข่ายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวนานาชาติ (International Green Purchasing Network - IGPN) ขึ้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 2005 มีสมาชิกเครือข่ายจากผู้ซื้อ ผู้ผลิต และผู้ให้บริการ ปัจจุบันสำนักงานกลางอยู่ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และมีเครือข่ายอยู่ในประเทศต่าง ๆ⁽⁹⁾ ได้แก่ Thailand Green Purchasing Network (TGPN) Korea Green Purchasing Network (KGPN) Green Purchasing Network Malaysia (GPNM) China Green Purchasing Network (CGPN) Green Purchasing Network India (GPNI) Vietnam Green Purchasing Network (GPNV) Hong Kong Green Council Green Purchasing Network Singapore Green Purchasing Alliance Green Purchasing Alliance Philippines และ Indonesia Green Purchasing Network โดย IGPN ได้วาง “หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว” เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานของสมาชิกเครือข่าย ไว้ดังนี้⁽⁸⁾

1. พิจารณาก่อนการจัดซื้อว่าผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อมันมีความจำเป็นจริง ๆ หรือไม่ เพื่อป้องกันการสูญเสียของทรัพยากรและพลังงาน ในกรณีที่ซื้อไปแล้วแต่ไม่ได้บริโภคหรือใช้งาน

2. พิจารณาการจัดซื้อผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึง “ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์” (Life Cycle) โดยเริ่มจากการนำวัตถุดิบมาใช้ จนกระทั่งการกำจัดของเสียจากการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดหลักเกณฑ์ย่อยเพื่อช่วยในการพิจารณา ได้แก่ หลีกเลี่ยงหรือลดการใช้วัตถุที่เป็นอันตราย ประหยัดพลังงาน และทรัพยากร การนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่แบบยั่งยืน วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ที่ยาวนาน ความสามารถที่จะนำผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ (Reusability) ความสามารถที่จะนำผลิตภัณฑ์กลับมาผลิตใหม่ (Recyclability) การใช้วัตถุที่นำกลับมาผลิตใหม่และชิ้นส่วนของผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้ใหม่ การกำจัดและบำบัดของเสียจากการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น

3. การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการจากผู้ผลิตที่คำนึงถึงการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต

บทบาทขององค์กรภาคเอกชนในการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (Green Purchasing) ในประเทศไทย

แนวความคิดการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในประเทศไทยได้เริ่มขึ้นมานานนับสิบปีจากองค์กรภาคเอกชน ในระยะแรกได้มีความร่วมมือระหว่าง JGPN กับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (Thailand Environment Institute - TEI) ในการจัดสัมมนาการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2546 มีการจัดสัมมนาครั้งที่ 2 และ 3 ในเดือนกรกฎาคมและสิงหาคมปีถัดมา จากความร่วมมือของ 3 องค์กร ได้แก่ TEI องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Thailand Business Council for Sustainable Development - TBCSD) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (Thailand Research Fund) ภายหลังจากสัมมนาได้มีการจัดตั้งเครือข่ายการจัดซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย (Thailand Green Purchasing Network - TGPN) ใน พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งส่งเสริมตลาดของผู้ผลิตสินค้าประเภทนี้ให้ขยายมากขึ้น⁽¹⁰⁾

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในประเทศไทย เป็นองค์กรร่วมก่อตั้งเครือข่าย TGPN และ TBCSD นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการให้การรับรองสินค้าต่าง ๆ ที่ผ่านการประเมินด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไก อาทิเช่น ฉลากเขียว (Green label) ซึ่งเป็นฉลากที่รับรองผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันให้การรับรองไปแล้ว 158 ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีฉลากลดคาร์บอน (Carbon Reduction Label) ที่แสดงระดับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุมัติการขึ้นทะเบียนแล้ว 139 ผลิตภัณฑ์⁽¹¹⁾ นอกจากนี้ยังมีบทบาทเป็นอนุกรรมการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ⁽¹²⁾ และอนุกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมชุดต่าง ๆ⁽¹³⁻¹⁵⁾ ให้กับกรมควบคุมมลพิษ

องค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ TBCSD เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมองค์กรในภาคเอกชนให้เกิดความตระหนักในสิ่งแวดล้อมและดำเนินธุรกิจบนหลักการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน TBCSD ได้จัด

งานส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาคเอกชนไปเมื่อธันวาคม พ.ศ. 2555 ในงานจัดให้มีพิธีแสดงความมุ่งมั่นเพื่อผลักดันให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาคเอกชน มีองค์กรร่วมแสดงความมุ่งมั่น 15 แห่ง เช่น บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) รวมทั้งได้มีพิธีประสานความร่วมมือระหว่างกันของผู้ผลิตและผู้ซื้อสินค้าหลากหลายแวดลอม เพื่อที่จะสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคให้หันมาเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม⁽¹⁶⁾ TBCSD ตั้งเป้าหมายที่จะผลักดันให้องค์กรเอกชนในประเทศไทยมีการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวถึง 200 แห่ง ในปี 2556 และเพิ่มมากขึ้นในปีถัด ๆ ไป⁽¹⁷⁾

นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิใบไม้เขียว (Green Leaf Foundation) ซึ่งอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว (คสท.) มีภารกิจในการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยอยู่ภายใต้กิจกรรมของโครงการใบไม้เขียว ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 จัดการประเมินและจัดอันดับโรงแรมเพื่อมอบเกียรติบัตรใบไม้เขียว (The Green Leaf Certificate)⁽¹⁸⁾ ปัจจุบันมีโรงแรมได้รับรางวัลใบไม้เขียวไปแล้วมากกว่า 220 แห่ง⁽¹⁹⁾ นอกจากนี้มูลนิธิใบไม้เขียวยังมีบทบาทเป็นอนุกรรมการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้กับกรมควบคุมมลพิษอีกด้วย⁽¹²⁾

การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภาครัฐ

การจัดซื้อโดยภาครัฐเป็นตลาดที่มีกำลังการซื้อสูงมากเพราะภาครัฐจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการซื้อวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าสาธารณะ เช่น การให้บริการทางการศึกษา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณสุข ฯลฯ สำหรับการบริโภคของภาครัฐในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไปรวมทั้งประเทศไทย มีขนาดประมาณร้อยละ 20^(20,21)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) กำหนดให้ภาครัฐเป็นผู้นำในการสร้างตลาดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 - 2554 ที่มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผลิตภัณฑ์ที่ชั่วสุดที่น่ากลับมาใช้ใหม่เป็นวัตถุดิบ โดยให้ภาครัฐเป็นผู้นำต่อมาแนวคิดที่จะผลักดันให้การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวขยายครอบคลุมไปถึงทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ปรากฏชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) และแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555 - 2559 โดยจะปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศและพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม⁽²²⁾

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ระยะที่ 1 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 - 2554) เสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีแผนปฏิบัติงานตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่จะให้ภาครัฐเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนให้เกิดอุปสงค์สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green demand) ตลอดจนเป็นกลไกกระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้ให้บริการที่อยู่ในประเทศไทยผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น ในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2551 รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนส่งเสริมฯ ระยะที่ 1 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐในระดับกรมหรือเทียบเท่าในแต่ละกระทรวงดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม^(1,22) โดยมีเป้าหมายการเข้าร่วมดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 2552 2553 และ 2554 เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 50 75 และ 100 ตามลำดับ ให้หน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมดำเนินการกำหนดเป้าหมายปริมาณการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการแต่ละประเภทที่ได้กำหนดเกณฑ์ข้อกำหนดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไว้แล้วดังนี้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 2552 2553 และ 2554 ดำเนินการไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 30 40 และ 60 ของสินค้าและบริการแต่ละประเภทตามลำดับ และให้ทุกหน่วยงานรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้า

และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในรอบ 6 เดือน ไปยังกรมควบคุมมลพิษ และให้กรมควบคุมมลพิษจัดทำรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐรายปี และนำเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป⁽²⁴⁾ อย่างไรก็ตามในช่วงก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติตามแผน ฯ กรมควบคุมมลพิษได้รับการทักท้วงว่ามาตรการดังกล่าวองค์การการค้าโลกถือว่าเป็นมาตรการที่สร้างอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non - tariff barriers) จึงควรระมัดระวังไม่ให้เป็นการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติกับผู้เสนอขายสินค้าและบริการเพื่อป้องกันกรณีพิพาททางการค้า พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการรู้ล่วงหน้าเพื่อมีเวลาปรับตัวและเตรียมความพร้อมในการผลิตเพราะสินค้าบางชนิดอาจเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าแต่มีคุณสมบัติเหมาะสมและตรงตามความต้องการใช้งานมากกว่า⁽²⁵⁾ ต่อมากรมควบคุมมลพิษได้มีคำสั่งคณะกรรมการควบคุมมลพิษแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขึ้นในปี 2553⁽¹²⁾ เพื่อทำหน้าที่ในการคัดเลือกและจัดทำเกณฑ์ข้อกำหนดของสินค้าและบริการ จัดทำฐานข้อมูลสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคสามารถสืบค้นข้อมูล ในปีต่อมาคณะกรรมการควบคุมมลพิษได้แต่งตั้งคณะกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3 ชุด⁽¹³⁻¹⁵⁾ แยกตามกลุ่มสินค้าและบริการ โดยดำเนินงานอยู่ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันมีสินค้าและบริการที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกและจัดทำเกณฑ์ข้อกำหนดสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในฐานข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษแล้วจำนวน 14 สินค้าและ 3 บริการ ได้แก่ กระดาษคอมพิวเตอร์ และกระดาษสีทำปก กระดาษชำระ กล้องใส่เอกสาร ของบรรจุภัณฑ์ ดับเบิลหมึก ปากกาไวท์บอร์ด ผลิตภัณฑ์ลบคำผิด สีทาอาคาร หลอดฟลูออเรสเซนต์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องพิมพ์ เครื่องเรือนเหล็ก แบตเตอรี่พุ่มภูมิ แฟ้มเอกสาร บริการทำความสะอาด บริการเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร บริการโรงแรม นอกจากนี้ มีสินค้าและบริการอีก 12 ประเภท เช่น รถยนต์ เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ น้ำมันเชื้อเพลิง อยู่ระหว่างการพิจารณาเกณฑ์ข้อกำหนดของคณะกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม⁽²⁶⁾

เมื่อสิ้นสุดแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 มีหน่วยงานภาครัฐระดับกรมเข้าร่วมดำเนินการ 170 แห่ง หรือร้อยละ 100 แต่ปริมาณการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการไม่เป็นไปตามเป้าหมายในสินค้า 5 ประเภท และบริการ 3 ประเภท คือ กล้องใส่เอกสาร เครื่องพิมพ์ เครื่องเรือนเหล็ก ปากกาไวท์บอร์ด สีทาอาคาร บริการเช่าเครื่องถ่ายเอกสาร บริการทำความสะอาด และบริการโรงแรม โดยมีสาเหตุ ได้แก่ การที่สินค้าตามเกณฑ์ข้อกำหนดฯ ออกสู่ตลาดน้อยทำให้ไม่สามารถหาสินค้าที่ต้องการได้ สินค้าบางประเภท เช่น เครื่องพิมพ์ เปลี่ยนรุ่นเร็วจนผู้ผลิตไม่ขอรับรองฉลากเขียว เจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ข้อกำหนดในแต่ละข้อของสินค้า เช่น สินค้าที่มีส่วนประกอบทางเคมีมีข้อกำหนดให้มีผลทดสอบจากห้องปฏิบัติการทำให้การจัดซื้อจัดจ้างไม่เข้าเกณฑ์ โรงแรมที่ได้รับรางวัลใบไม้เขียวยังมีอยู่ไม่ครอบคลุมทุกจังหวัด หรือโรงแรมที่ได้รับรางวัลใบไม้เขียวบางแห่งมีอัตราค่าบริการสูงเกินกว่าอัตราตามระเบียบกระทรวงการคลัง บริการทำความสะอาดต้องใช้น้ำยาทำความสะอาดที่มีผลทดสอบจากห้องปฏิบัติการว่าเป็นสารปลอดภัยแต่ยังไม่มีหน่วยงานที่ให้การทดสอบรับรอง บริการเช่าเครื่องถ่ายเอกสารมักจะเป็นเครื่องมือสองผ่านการใช้งานแล้วซึ่งไม่ได้รับการรับรองตามเกณฑ์ฉลากเขียว⁽²²⁾

สำหรับใน (ร่าง) แผนงานระยะที่ 2 (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 - 2559) ได้แบ่งหน่วยงานภาครัฐออกเป็นเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ตั้งแต่เทศบาลตำบลขึ้นไป) จำนวน 2,088 แห่ง โดยมีเป้าหมายให้ร้อยละ 50 ของหน่วยงานในกลุ่มนี้เข้าร่วมดำเนินการเมื่อสิ้นสุดแผน (2) องค์กรมหาชน รัฐวิสาหกิจ มหาวิทยาลัย และหน่วยงานในกำกับของรัฐ จำนวน 178 แห่ง โดยมีเป้าหมายให้หน่วยงานร้อยละ 100 เข้าร่วมดำเนินการเมื่อสิ้นสุดแผนนี้ มีการกำหนดให้หน่วยงานที่เข้าร่วมทำการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทของสินค้าและบริการให้ได้ปริมาณและมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 65 70 75 80 และ 90 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 2556 2557 2558 และ 2559 ตามลำดับ⁽²²⁾ ยกตัวอย่างเช่น หากหน่วยงานเข้าร่วมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ก็จะต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภท ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 แล้วปรับเพิ่มเป็นร้อยละ 80 และ 90 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และ 2559 ตามลำดับ

แม้ว่าในปี 2555 การดำเนินงานตาม (ร่าง) แผนงานระยะที่ 2 ยังไม่มีความคืบหน้า แต่ก็มีความเคลื่อนไหวจากการที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงสิ่งแวดล้อม คุ้มครองธรรมชาติและความปลอดภัยทางปรมาณู แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (BMU) โดยองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมนี (GIZ) ได้ทำความตกลงร่วมมือดำเนินโครงการ “การจัดซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและฉลากสิ่งแวดล้อม” เพื่อพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวและฉลากสิ่งแวดล้อมให้มีการเพิ่มหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปกป้องสภาพภูมิอากาศในเกณฑ์ข้อกำหนดผลิตภัณฑ์ ในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและฉลากสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย⁽²¹⁾ และได้ทำความร่วมมือกับ UNEP จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับภูมิภาคอาเซียนเรื่อง “การจัดซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและฉลากสิ่งแวดล้อม” ไปเมื่อพฤษภาคม พ.ศ. 2556 ที่จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติของประเทศไทย เกาหลี ญี่ปุ่น และจีน โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากประเทศในภูมิภาคอาเซียน+3 เข้าร่วมการสัมมนา⁽²⁷⁾ นอกจากนี้ได้มีข่าวจากกรมควบคุมมลพิษแจ้งว่าทางกรมได้จัดทำแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐปี 2556 - 2559⁽²⁷⁾ ซึ่งเดิมเป็นแผนส่งเสริม ฯ ที่จะดำเนินการระหว่างปี 2555 - 2559

การส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐในประเทศไทย

แม้ว่าแนวความคิดในการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในประเทศไทยได้เริ่มมีมาเป็นทศวรรษแล้ว อีกทั้งปัจจุบันมีองค์กรสำคัญจากภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ยังคงอยู่ในวงจำกัดและไม่ได้รับความนิยมนักนักในหมู่นักธุรกิจระดับครัวเรือนและผู้บริโภคระดับองค์กร หากต้องการให้การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในประเทศไทยเติบโตจนเป็นเครื่องมือสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อมดังเช่นที่เป็นอยู่ในประเทศญี่ปุ่น หรือกลุ่ม Green 7 เราจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐในการสร้างอุปสงค์ - อุปทานของสินค้าและบริการสีเขียวให้แก่ตลาดภายในประเทศ

ตามที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากฝ่ายการเมืองและมีแนวทางการปฏิบัติระดับประเทศที่ชัดเจนเช่นเดียวกับในหลายประเทศ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และ 11 แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 - 2554 และพ.ศ. 2555 - 2559 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 - 2558 ของรัฐบาลชุดปัจจุบัน⁽²⁸⁾ ที่ได้กำหนดแผนการบริหารด้านการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเร่งรัดการควบคุมมลพิษ (นโยบายที่ 5 ข้อ 5.3) ให้มีเป้าประสงค์เชิงนโยบาย ข้อที่ 2 ในการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การบริการ และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานคือสัดส่วนสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อสินค้าทั่วไปในตลาด

แต่หลังจากสิ้นสุดแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระยะที่ 1 ไปแล้วจนถึงเดือนสิงหาคม 2556 ยังไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินงานในระยะที่ 2 ทำให้อาจกล่าวได้ว่าการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐของประเทศไทยขาดความต่อเนื่องมาระยะหนึ่งแล้ว จึงน่าที่จะมีการเร่งกระบวนการให้แผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 2 ได้เริ่มขึ้นโดยเร็ว เนื่องจากกรณีโครงการระดับชาติและต่อเนื่องหลายปีเป็น Good practice อันหนึ่งที่ใช้ในการผลักดันการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสีเขียว หรือ GPP ในประเทศกลุ่ม Green 7 ให้ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มสหภาพยุโรปบางประเทศ เช่น เบลเยียม ได้ขยายขอบเขตจาก GPP ไปเป็น “การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ยั่งยืน” (Sustainable public procurement - SPP) ซึ่งนำปัจจัยทางสังคมเช่น การค้าที่เป็นธรรม สิทธิมนุษยชน เงื่อนไขทางแรงงาน เป็นต้น มาพิจารณาด้วยในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการของภาครัฐ⁽⁹⁾

นอกเหนือจากการเร่งกระบวนการทำงานให้แผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 2 เกิดขึ้นโดยเร็ว รัฐบาลควรส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการสีเขียวให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน รวมถึงการมีแผนงานส่งเสริม

องค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทต่อกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตและผู้ให้บริการที่อยู่ในประเทศไทย ให้กลุ่มผู้ป้อนสินค้าและบริการให้ตลาดมีระยะเวลาในการปรับตัวและเตรียมตัวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยสมัครใจ เพื่อเกิดการผลิตสินค้าและบริการสีเขียวออกสู่ตลาดภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากแม้ว่าในปัจจุบันผู้บริโภคจะมีตัวช่วยในการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวอยู่หลายทาง เช่น ฉลากเขียว ฉลากลดคาร์บอน ฉลากเบอร์ 5 ใบไม้เขียว ฐานข้อมูลสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความต้องการซื้อสินค้าและบริการสีเขียว แต่ปรากฏว่าสินค้าหรือบริการประเภทนี้ออกสู่ตลาดน้อย ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถหาสินค้าหรือบริการที่ต้องการได้ ซึ่งปัญหานี้เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการจัดซื้อจัดจ้างตามแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

แม้ว่าการดำเนินงานตามแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 จะไม่บรรลุเป้าหมาย ถึงกระนั้นก็ตามในการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 รายการ (ตลับหมึก กระดาษ เครื่องพิมพ์ กระดาษชำระ เครื่องถ่ายเอกสาร แฟ้มเอกสาร ของบรรจุภัณฑ์ เครื่องเรือนเหล็ก ก่อถังใส่เอกสารและ หลอดฟลูออเรสเซนต์) ในส่วนของการประเมินประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ภาครัฐได้รับโดยตรง ได้ชี้ให้เห็นว่าผลการดำเนินงานตามแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 เท่าที่ดำเนินการไปได้ สามารถช่วยลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ 25,685.52 ตัน คิดเป็นมูลค่า 223.51 ล้านบาท⁽²⁷⁾ หากว่าปริมาณการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการเป็นไปตามเป้าหมาย เชื่อได้ว่าประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นย่อมเหนือกว่านี้อีกมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงควรส่งเสริมให้หน่วยงานระดับกรมทั้ง 170 แห่ง ดำเนินการต่อเนื่องไปจนปริมาณการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการแต่ละประเภทมีสินค้าและบริการสีเขียวถึงร้อยละ 60 ตามเป้าหมายของแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 และรัฐบาลจะต้องแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบระหว่างการปฏิบัติตามแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 2 หากหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานดำเนินการได้ตามเป้าหมายของแผนส่งเสริม ฯ ระยะที่ 1 และ 2 ได้ภายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 น่าจะเป็นไปได้ที่การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของไทยจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้โครงสร้างการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคของภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทยก้าวไปสู่เศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้สำเร็จดังเช่นที่เกิดขึ้นในนานาประเทศ

ในส่วนขององค์กรภาครัฐที่จะต้องปฏิบัติตามแผนส่งเสริม ฯ ควรต้องมีการเตรียมความพร้อมของระบบและกลไกเพื่อรองรับการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว เช่น การประกาศให้การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวเป็นนโยบายขององค์กร การสร้างค่านิยมให้แก่สมาชิกองค์กรในการใช้เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นหลักเกณฑ์ในการซื้อสินค้าร่วมกับหลักเกณฑ์อื่น ๆ เช่น ราคาและคุณภาพ การเตรียมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่สมาชิกองค์กรในระดับต่าง ๆ ให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสินค้าและบริการสีเขียว การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่หน่วยจัดซื้อจัดจ้างให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ข้อกำหนดต่าง ๆ ของสินค้าและบริการสีเขียว เพื่อให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่ตั้งเกณฑ์การพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง

บทสรุป

การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ให้เกิดขึ้นในประเทศไทยเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในนานาประเทศ เป็นกลไกที่ผู้บริโภคจากทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้เกิดความสำเร็จ แต่ในระยะเริ่มต้นจำเป็นต้องอาศัยพลังจากภาคส่วนที่เป็นผู้บริโภค รายใหญ่ของสังคมไทยนั่นคือภาครัฐที่สามารถกำหนดทิศทางของตลาดและกระตุ้นอุปสงค์ - อุปทานสินค้าและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของตลาดภายในประเทศให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้

ดังนั้น เพื่อเตรียมพร้อมของสังคมไทยไปสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการให้องค์กรภาครัฐทุกกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้นำในการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยทำการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวให้ได้ตามเป้าหมายของแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องไประยะหนึ่งเพื่อช่วยกระตุ้นให้โครงสร้างการผลิตของประเทศและพฤติกรรมผู้บริโภคของภาคเอกชนและภาคครัวเรือนของสังคมไทยเข้าสู่ความพร้อมที่จะเดินหน้าไปสู่สังคมที่มีเศรษฐกิจเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

เอกสารอ้างอิง

- (1) กรมควบคุมมลพิษ. 2552. การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. เอกสารเผยแพร่ มิถุนายน 2552. กลุ่มเทคโนโลยีการจัดการมลพิษ ฝ่ายคุณภาพสิ่งแวดล้อมและห้องปฏิบัติการ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- (2) Nidhi Shah. Nd. Green Purchasing: the Issue of Responsible Supply Chain Management for Improving the Environmental Performance. Available from: http://www.hshieldsconsulting.com/downloads/green_purchasing.pdf. Access: March 25, 2013
- (3) Chotichanathawewong, Q. 2012. Roles of Sustainable and Green Procurement. การแถลงข่าวการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาคเอกชน (Sustainable and Green Procurement Initiative) วันที่ 24 ธันวาคม 2555 ณ สำนักงานใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). จาก <http://www.tei.or.th/tbcds/event/121224-TEI.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2556.
- (4) International Green Purchasing Network (IGPN). 2005. The International Symposium on Green Purchasing in Bangkok was organized on Friday 07 October 2005, Bangkok, Thailand. Available from: http://www.igpn.org/workshop/thai/thaiwork_report%20/Proceedings.pdf. Access : March 30, 2013
- (5) US. Environmental Protection Agency (US.EPA). 2013. Environmentally Preferable Purchasing (EPP) : Basic Information. Available from : <http://www.epa.gov/epp/pubs/about/about.htm>. Access: March 25, 2013
- (6) ชราธร รัตนนฤมิตร. 2553. Green 7: 7 ประเทศที่มีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสีเขียวดีที่สุดในยุโรป. จาก http://www.globaldynamicinsights.com/images/column_1361257995/Green%207.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2556.
- (7) Green Purchasing Network (GPN). nd. About GPN. Available from: <http://www.gpn.jp/English/index.html>, Access: April 12, 2013
- (8) ปริญา วษา. มปป. การจัดซื้อสีเขียว (Green purchasing). จาก http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/knw_pworld/image_content/59/process2.doc. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2556.
- (9) International Green Purchasing Network (IGPN). 2006. Invitation to the International Green Purchasing Network (IGPN) Conference in China. Available from: <http://www.igpn.org/DL/invitation0302.pdf>. Access : April 12, 2013
- (10) Lohsomboon, P. nd. Efforts of Local Companies in Thailand to Green their Purchasing. Available from: <http://www.city.sendai.jp/kankyoku/kanri/icgps-e/pdf/3-2.pdf>. Access: April 20, 2013
- (11) องค์การธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. 2556. ภาคธุรกิจหนุนการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในองค์กร. จาก <http://www.tei.or.th/tbcds/event/121224-press-release.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2556.

- (12) คำสั่งคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ที่ 1/2553 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ. จาก [http://ptech.pcd.go.th/gp/userfiles/files/SS1\(1\).PDF](http://ptech.pcd.go.th/gp/userfiles/files/SS1(1).PDF). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556.
- (13) คำสั่งคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ที่ 4/2554 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ และโทรสาร). จาก <http://ptech.pcd.go.th/gp/userfiles/files/ST.PDF>. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556.
- (14) คำสั่งคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ที่ 5/2554 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (เครื่องเรือนไม้ ถังพลาสติกรองรับมูลฝอย สมุด และบริการงานพิมพ์). จาก <http://ptech.pcd.go.th/gp/userfiles/files/ST.PDF>. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556.
- (15) คำสั่งคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ที่ 6/2554 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเทคนิคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (รถยนต์ น้ำมันหล่อลื่น น้ำมันเชื้อเพลิง สถานีบริการรถยนต์ (เปลี่ยนถ่ายน้ำมันหล่อลื่น) และสถานีบริการเชื้อเพลิง). จาก <http://ptech.pcd.go.th/gp/userfiles/files/ST.PDF>. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556.
- (16) องค์การธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. 2555. งานแถลงข่าวการส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวในภาคเอกชน (Sustainable and Green Procurement Initiative). จาก <http://www.tei.or.th/tbcds/event/121224-PR.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2556.
- (17) yutcareyouonline. 2556. ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว. จาก <http://www.youtube.com/watch?v=97N4MS6ugyE>. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2556.
- (18) มูลนิธิใบไม้เขียว. 2552. มูลนิธิใบไม้เขียว. จาก http://www.greenleafthai.org/th/green_standard/. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2556.
- (19) มูลนิธิใบไม้เขียว. 2556. โรงแรมใบไม้เขียว. จาก http://www.greenleafthai.org/th/green_hotel/?PAGEN_1=23. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2556.
- (20) พัทธกมล ทัดติพงษ์. 2554. พันธกรณีการเจรจาต่อภายใต้ความตกลง TAFTA TNZCEP และ JTEPA: การเจรจา ด้านการจัดซื้อโดยรัฐ. จาก http://www.thaifta.com/trade/public/doc20sep54_gov.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2556.
- (21) เกลนิวส์. 2555. จัดซื้อจัดจ้างสีเขียว – โลกกร้อน. วันที่ 30 กันยายน 2555. จาก <http://www.dailynews.co.th/article/728/157963>. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2555
- (22) อภิพร เกศกนกกรกิจ. เอกสารการอบรม เรื่อง การจัดหาพัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. วันที่ 11 กรกฎาคม 2555 ณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- (23) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. มปป. สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559). จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2556.

- (24) กรมควบคุมมลพิษ. มปป. ข้อกำหนดการดำเนินงาน (Term of Reference) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ. จาก http://www.gprocurement.go.th/06_tor_old/uploads/94552/1/green%20procurement.doc. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2556.
- (25) สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี. 2541. การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ. จาก http://www.gprocurement.go.th/wps/wcm/connect/d062b68040d452508960b931705615f9/mofGPC04213_c287_290851.pdf?MOD=AJPERES. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2556.
- (26) กรมควบคุมมลพิษ. 2556. ศูนย์รวมข้อมูลสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. จาก <http://ptech.pcd.go.th/gp/main/index.php>. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2556.
- (27) กรมควบคุมมลพิษ. 2556. คพ.ร่วมกับเยอรมนีและ UNEP สร้างความร่วมมือระดับอาเซียนหนุนใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. จาก http://ptech.pcd.go.th/gp/main/news_detail.php?contentid=content-1305031207_300073. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2556.
- (28) แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 - 2558 (รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี). กันยายน 2554. จาก http://www.nesdb.go.th/gov_policy/2555-2558/GovPlan2555-2558_final.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2556.